

Reorganization and Bankruptcy of Credit Unions: National Characteristics and Experience of Economically Developed Countries

Olga Kneysler¹, Nataliia Spasiv², Oleksandr Kvasovskyi³, Roman Kuz⁴

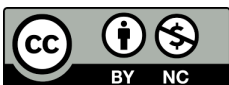
Abstract. The COVID-19 pandemic and full-scale war have led to numerous challenges in the activities of credit unions, among which the dominant ones are the risk of bankruptcy, the search for sources of financing for reorganization, the problem of painless exit from the market and the effective implementation of the liquidation procedure to fully satisfy the claims of creditors. The article aims to identify the features of financial reorganization and the termination of the activities of credit unions as legal entities on a voluntary and compulsory basis under the martial law regime in Ukraine. To achieve this goal, the work, based on an analytical assessment of statistical data on global, pan-European and Ukrainian trends in the development of credit cooperation, identifies the determinants that determine the corresponding dynamics and reveals the legislative aspects of financial reorganization and bankruptcy of credit unions in Ukraine. In addition, the authors conduct a comparative analysis of advanced foreign experience in implementing legal procedures for the reorganization and bankruptcy of credit unions through the prism of its potential implementation in Ukraine. The study results show that, in contrast to the global rise of credit cooperation, processes are taking place in Europe and Ukraine that restrain or even reduce the scale of credit union activities. In Ukrainian legislation, legal norms regarding the procedure and features of implementing financial reorganization of credit unions are prescribed rather superficially, without proper specification. However, unlike other business entities, credit unions are cooperative financial institutions owned by their members, and this unique feature significantly complicates the process of restructuring their debts and limits the possibilities of accessing external sources of financing, such as international capital markets or investors. As evidenced by the foreign experience of reorganization, bankruptcy, and exit of credit unions from the market, the key determinants of the effectiveness of these processes are state financial support for anti-crisis programs, legislative regulation of a simplified bankruptcy model, the introduction of an early intervention system, the creation of consolidated mutual aid funds and a nationwide deposit guarantee fund, as well as innovative approaches to risk management using digital technologies.

Keywords: financial crisis, financial recovery, financial services market, financial activity, financial institutions, credit unions, financial reorganization, bankruptcy.

Received: 26 January 2025 | **Revised:** 17 February 2025 | **Accepted:** 22 February 2025 | **Published:** 30 March 2025

Suggested Citation

Kneysler, O., Spasiv, N., Kvasovskyi, O., & Kuz, R. (2025). Reorganization and Bankruptcy of Credit Unions: National Characteristics and Experience of Economically Developed Countries. *Oblik i finansi*, 1(107), 55-68. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1\(107\)-55-68](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1(107)-55-68)

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2025 The Author(s).

¹ **Olga Kneysler**, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine.
ORCID 0000-0001-9898-7031

² **Nataliia Spasiv**, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine.
ORCID 0000-0003-0797-7220
E-mail: vladnat@gmail.com (*Corresponding author*)

³ **Oleksandr Kvasovskyi**, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine.
ORCID 0000-0001-9856-3917

⁴ **Roman Kuz**, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine.
ORCID 0009-0004-9488-8836

Санація та банкрутство кредитних спілок: національні особливості та досвід економічно розвинутих країн

Анотація. Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна призвели до численних викликів у діяльності кредитних спілок, серед яких домінують ризик банкрутства, пошук джерел фінансування санації, проблеми безболісного виходу з ринку та ефективного здійснення ліквідаційної процедури для якнайповнішого задоволення вимог кредиторів. Метою статті є ідентифікація особливостей фінансової санації та припинення діяльності кредитних спілок як юридичних осіб у добровільному та примусовому порядку в умовах режиму воєнного стану в Україні. Для досягнення цієї мети в роботі на основі аналітичного оцінювання статистичних даних глобальних, загальноєвропейських і вітчизняних трендів розвитку кредитної кооперації визначено детермінанти, що зумовлюють відповідну динаміку, а також розкрито законодавчі аспекти фінансової санації та банкрутства кредитних спілок в Україні. Крім того, проведено компаративний аналіз передового зарубіжного досвіду здійснення правових процедур санації та банкрутства кредитних спілок через призму його потенційної імплементації в Україні. Результати дослідження свідчать, що на противагу світовому піднесенню кредитної кооперації, у Європі й Україні відбуваються процеси, які стримують або й зменшують масштаби діяльності кредитних спілок. В українському законодавстві правові норми щодо порядку та особливостей здійснення фінансового оздоровлення кредитних спілок прописані доволі поверхнево, без належної конкретизації. Натомість, на відміну від інших суб'єктів господарювання, кредитні спілки є кооперативними фінансовими установами, що належать їхнім членам, і ця особлива риса значно ускладнює процес реструктуризації їхніх боргів та обмежує можливості доступу до зовнішніх джерел фінансування, таких як міжнародні ринки капіталу або інвестори. Як свідчить зарубіжний досвід санації, банкрутства і виходу кредитних спілок з ринку ключовими детермінантами ефективності цих процесів є державна фінансова підтримка за антикризовими програмами, законодавча регламентація спрощеної моделі банкрутства, запровадження системи раннього втручання, створення консолідованих фондів взаємодопомоги та загальнонаціонального фонду гарантування вкладів, а також інноваційні підходи до управління ризиками з використанням діджитал-технологій.

Ключові слова: фінансова криза, фінансове оздоровлення, ринок фінансових послуг, фінансова діяльність, фінансові установи, кредитні спілки, фінансова санація, банкрутство.

Постановка проблеми. З огляду на волатильність, непрогнозованість змін і підвищену вразливість вітчизняної економіки та її фінансового сектору, спричинені тимчасовою окупацією значних територій та інтенсивними військовими діями в окремих регіонах, кредитні спілки стикаються з новітніми загрозами, що суттєво впливають на їхню фінансову стійкість і стабільність фінансово-господарської діяльності. При цьому ключова проблема полягає у забезпеченні здатності вказаних небанківських кредитних установ зберігати фінансову рівновагу та належний рівень платоспроможності при виконанні фінансових зобов'язань перед членами кредитної спілки та іншими кредиторами, попри обмеженість фінансових ресурсів і високий рівень фінансової напруги під час повномасштабного збройного протистояння з агресором.

Таким чином, сучасні реалії призвели до обставин, в яких кредитні спілки частіше постають перед такими критичними загрозами як ризик банкрутства, проблема ліквідності й платоспроможності, а також потреба в оперативному здійсненні фінансової санації. У цій ситуації важливо враховувати міжнародний досвід успішної діяльності згаданих кооперативних фінансових установ у періоди загострення кризових явищ в умовах перманентної циклічності та макроекономічної турбулентності. Адже кредитні спілки, як специфічна форма небанківських фінансових установ, виконують важливу соціально-економічну місію фінансової інклюзії, надаючи доступні фінансові ресурси малому та середньому бізнесу, а також членам домогосподарств. Однак, поточне складне становище в Україні ставить під питання фінансово-економічну

резильентність і стабільність успішного функціонування кредитних спілок на довгострокову перспективу.

Варто зазначити, що проблематика регламентації процесів фінансового оздоровлення, банкрутства та виходу з ринку кредитних спілок в Україні залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, бракує компаративних прикладних досліджень вітчизняних і зарубіжних моделей санації, примусової та добровільної ліквідації таких організацій, які б максимально враховували особливості їхнього функціонування. Попри значний зарубіжний досвід у сфері державного регулювання та контролю за діяльністю згаданих небанківських фінансових установ у кризових ситуаціях, специфіка українських кредитних спілок потребує креативного підходу до вирішення проблем їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, які присвячені різноманітним аспектам функціонування кредитних спілок, дає змогу виділити низку ключових спостережень. Так, проведене Є. Поліщук та В. Орел [11] ґрунтовне вивчення глобальних трендів і тенденцій розвитку сектору кредитної кооперації свідчить про посилення його державного регулювання та пруденційного нагляду в контексті поглиблення ризиків, зумовлених циклічними економічними кризами. Розкриттю унікальної соціально-економічної ролі кредитних спілок у підвищенні доступності кредитування для малого бізнесу та населення, їхнього ексклюзивного місця на ринку фінансових послуг, оцінюванню показників стану та динаміки розвитку сектору кредитної кооперації в Україні, ідентифікації наявних проблем і визначенню напрямів їхнього вирішення у період до повномасштабного збройного нападу присвятили свої дослідження В. Дереза [1], В. Крилова та М. Ніконова [6], М. Тимоць [14], Н. Трусова, І. Якушева і Н. Радченко [15] та ін.

В українському контексті нині надзвичайної актуальності набуває проблематика адаптації діяльності кредитних спілок до умов воєнного стану, яка досліджується у роботах низки вітчизняних вчених. Так, у своїх публікаціях А. Лизанець [7], А. Нікітшин та Н. Тимошенко [9] висвітлюють як відкрита збройна агресія проти України вплинула на діяльність вказаної категорії небанківських кредитних установ, окреслюють вектори активізації прихованого потенціалу розвитку цього сегмента ринку фінансових послуг і подолання спричинених війною проблем і негативних наслідків.

Особливості процедур санації, банкрутства та виходу з ринку також є предметом активного наукового дискурсу. У своєму дослідженні Ю. Дубінін виокремлює «прогалини» у правовому регулюванні процесу банкрутства вказаних фінансових установ, вказуючи на недостатність механізмів захисту прав кредиторів та членів кредитних спілок і пропонуючи шляхи їх вдосконалення [3]. В. Хомутенко, А. Чередніченко та О. Волкова критично студіюють законодавчу базу, що регламентує ліквідаційні процедури,

наголошуючи на необхідності врахування специфіки кредитних спілок як кооперативних фінансових установ, а також формують пропозиції щодо підвищення ефективності цих процедур [16]. Порівняльний аналіз зарубіжної і вітчизняної практики, представлений у роботі А. Енгельса, О. Бірюкова та Р. Чумака, демонструє, що процедури банкрутства в країнах ЄС більшою мірою, ніж в Україні, орієнтовані на запобігання системним ризикам. Крім того, вказані дослідники надають рекомендації щодо вдосконалення вітчизняного законодавчого поля для ефективного вирішення проблем неплатоспроможності та ліквідації неконкурентоздатних суб'єктів господарювання [4]. Тоді як О. Добровольська на основі опрацювання чинного на той час законодавства висвітлює особливості порядку припинення діяльності кредитних спілок через реорганізацію та ліквідацію [2].

Варто наголосити, що внесення частих змін до нормативно-правових актів, які регламентують здійснення перелічених вище правових процедур, певною мірою нівелює актуальність і прикладне значення розглянутих нами досліджень і вимагає продовження наукових пошуків за визначеним напрямом.

Метою статті є ідентифікація особливостей фінансової санації та припинення діяльності вітчизняних кредитних спілок як юридичних осіб у добровільному та примусовому порядку в умовах режиму воєнного стану.

Методика дослідження. Для досягнення цієї мети в роботі на основі аналітичного оцінювання статистичних даних глобальних, загальноєвропейських і вітчизняних трендів розвитку кредитної кооперації проводиться визначення детермінант, що зумовлюють відповідну динаміку, а також розкриваються законодавчі аспекти фінансової санації та банкрутства кредитних спілок в Україні. Крім того, автори здійснюють компаративний аналіз передового зарубіжного досвіду здійснення правових процедур санації та банкрутства кредитних спілок через призму його потенційної імплементації в Україні.

Основними методами наукового пізнання, що використані у цьому дослідженні, є компаративний аналіз, синтез і порівняння.

Вклад основного матеріалу. Загальносвітова тенденція діяльності кредитних спілок засвідчує поступальне зростання основних показників упродовж 2018–2023 рр. Натомість в Україні спостерігається протилежна ситуація, яка характеризується різким зниженням рівня проникнення та скороченням кількості фінансових установ цього виду (табл. 1). У світовому масштабі кількість членів кредитних спілок збільшилася з 274,2 до 411,0 млн осіб або в 1,5 рази, а величина активів зросла з 2,19 до 3,75 трлн дол. США (приріст на 71%). Водночас у Європі чисельність їхніх членів хоч і продовжувала підвищуватися з 9,1 до 10,0 млн осіб (приблизно на 10%), однак, загальна кількість таких установ скоротилася майже вдвічі (з 3491 до 2094 або майже в 1,7 рази), а показник проникнення

взагалі знизився із 9,16 до 3,30 % (майже у 2,8 рази). В Україні ж має місце ще більш інтенсивне зниження розглянутих індикаторів: чисельність кредитних спілок зменшилася з 358 до 104 (в 3,4 рази), кількість їхніх членів – з 479,0 до 229,2 тис. осіб або в 2,1 рази, а коефіцієнт проникнення скоротився і так з низьких 1,55 до 1,0 %. Ці дані додатково підкреслюють яскраво виражену регресивну динаміку вітчизняного сектора кредитної кооперації порівняно з іншими регіонами світу, та в перспективі ілюструють загрозливу тенденцію щодо існування такого виду фінансових установ на українському фінансовому ринку.

Одним із пріоритетних пояснень виявлених позитивних глобальних трендів є концентрація зростання кредитної кооперації переважно в тих країнах, де цей сектор історично відіграє важливу роль у фінансовій інклюзії, а також у державах, що розвиваються та прагнуть до доступних моделей

мікрофінансування. За рахунок цього сукупні обсяги заощаджень і паїв кредитних спілок у світі зросли з 1,80 до 3,06 трлн дол. США, тобто в 1,7 рази, а обсяг наданих кредитів – з 1,61 до 2,6 трлн дол. США або на 61 %. Виявлена тенденція свідчить, що на міжнародному рівні кредитні спілки не лише розширюють чисельність своїх членів, але й накопичують вагомі інвестиційні можливості, які сприяють піднесенню національних економік (зокрема, сума резервів вказаних небанківських кредитних установ підвищилася з 205,5 млрд до 354,0 млрд дол. США або приблизно в 1,7 рази). В сукупності саме описані динамічні процеси зумовлюють суттєве нарощення активів кредитної кооперації та відповідне підвищення рівня проникнення (з 9,38 до 13,50 % або на 4,1 відс. пункту), що свідчить про посилення позицій цього сектору в глобальній фінансовій системі.

Таблиця 1. Основні індикатори діяльності сектору кредитних спілок у світі, Європі та Україні за 2018–2023 рр.

Рік	Кількість кредитних спілок, одиниць	Чисельність членів, тис. осіб	Обсяг заощаджень і паїв (млн дол. США)	Обсяг кредитів (млн дол. США)	Сума резервів (млн дол. США)	Величина активів (млн дол. США)	Рівень проникнення, %*
СВІТ ЗАГАЛОМ							
2018	85400	274227,0	1802240,5	1610124,8	205527,3	2191086,3	9,38
2019	86055	291433,0	2168514,0	1850339,8	226764,3	2627392,0	9,55
2020	86451	375160,1	2690149,7	2057163,8	264583,6	3207737,8	12,18
2021	87914	393871,6	2940221,0	2199321,2	295177,2	3481736,2	12,69
2022	82758	403976,0	2994976,5	2463718,9	294494,6	3598676,6	13,90
2023	74634	411008,2	3057608,7	2596421,4	353968,8	3747430,1	13,50
ЄВРОПА ЗАГАЛОМ							
2018	3491	9103,7	24095,3	11647,8	4068,7	32959,4	9,16
2019	3574	9188,1	24907,9	12482,1	4173,3	34401,9	10,53
2020	3382	8525,7	26893,6	11750,3	4194,7	34876,0	9,69
2021	3820	8785,7	25362,3	12005,0	4034,0	33974,4	9,64
2022	3712	9369,8	27314,5	13506,9	4349,1	36757,3	3,60
2023	2094	9997,9	29855,7	23285,9	4799,9	35145,4	3,30
УКРАЇНА							
2018	358	479,0	54,4	80,4	26,9	88,3	1,55
2019	337	456,9	66,4	96,4	31,1	105,6	1,53
2020	322	428,0	51,0	71,9	14,2	81,7	1,45
2021	278	354,8	50,9	72,3	26,3	83,4	1,21
2022	126	291,2	16,7	31,3	14,2	35,0	1,20
2023	104	229,2	15,9	32,8	17,0	37,4	1,00

* Рівень проникнення – це співвідношення кількості членів кредитних спілок до економічно активного населення віком від 15 до 64 років.

Джерело: складено авторами на основі [13].

На протипагу світовому піднесенню кредитної кооперації, у Європі й Україні відбуваються процеси, які стримують або й зменшують масштаби діяльності кредитних спілок. По-перше, спостерігається тенденція до консолідації цієї категорії фінансових організацій, що пояснюється як жорсткішими регуляторними вимогами (особливо в країнах ЄС), так і посиленням конкуренції з боку банків та інших видів небанківських установ, які впровадили зручні технологічні сервіси, зокрема онлайн-обслуговування через мобільні додатки, та мають вільніший доступ до дешевших фінансових ресурсів. У Європі, незважаючи на помітне зростання сукупних заощаджень і паїв кредитних спілок (з 24,1 до 29,86 млрд дол. США або приблизно на чверть) і кредитних портфельів (з 11,65 до 23,29 млрд дол. США або у 2 рази), як вже зазначалося, відбулося різке падіння рівня проникнення. Виявлена розбіжність у динаміці зазначених індикаторів може означати, що збільшення обсягів діяльності кредитних спілок зумовлене радше функціонуванням декількох потужних кредитно-кооперативних об'єднань, тоді як частка населення, залученого у цей сегмент інституцій фінансового ринку, зменшується відносно до загальної кількості потенційних користувачів фінансових послуг у Європі.

В Україні ж «стиснення» сектору кредитних спілок є найбільш вираженим. Закономірним є той факт, що одночасно із понад трикратним зменшенням кількості активних установ, які подають фінансову звітність НБУ, та подвійним скороченням їхньої членської бази, невпинно знижувалися показники обсягу заощаджень і кредитних портфельів, що вказує на перманентний відтік фінансових ресурсів і слабкий потенціал для подальшого розвитку. На нашу думку, ця тенденція сформувалася під впливом таких головних детермінант:

– загальні карантинні обмеження, викликані пандемією в Україні у період з 01.03.2020 р. по 30.06.2023 р., призвели до згорання діяльності кредитних спілок через заборону обслуговувати своїх членів та інших клієнтів в офісах, зниження ділової активності та фінансових можливостей як членів кредитних спілок, так і населення та бізнесу загалом;

– повномасштабні воєнні дії, які розпочалися із лютого 2022 року, зумовили закриття частини установ на тимчасово окупованих територіях і територіях активних бойових дій, вимушену міграцію членів таких кредитних спілок, а також суттєво погіршили доступ кредитних спілок до потенційних джерел фінансових ресурсів.

Додатковими чинниками, які негативно позначилися на вітчизняному секторі кредитної кооперації, також вважаємо:

– відносно невисокі стандарти захисту депозитних вкладів через відсутність фондів гарантування їхнього повернення;

– значну залежність від локальних джерел фінансування, які суттєво скоротилися внаслідок кардинального погіршення загальної макроекономічної ситуації;

– нездатність менеджменту значної частини вказаних кредитних установ, на відміну від банків, оперативно адаптуватися до нових викликів і загроз, що, зокрема, проявилось в недостатньому впровадженні у діяльність цифрових технологій, внутрішнього моніторингу й аудиту, системи раннього попередження та реагування на ризики тощо.

Водночас, у контексті порівняння глобальних трендів варто наголосити, що навіть у Європі, де сектор кредитної кооперації має набагато тривалішу історію еволюції, загальна частка таких установ у фінансовій системі поступається світовим «флагманам» (США, Канада, Австралія) через наявність розвиненого банківського сегмента та більш жорсткі регуляторні рамки для небанківських кредитних установ. В Україні подібні жорсткі підходи до регулювання і пруденційного нагляду, порівняно недавно адаптовані у вітчизняне законодавство, разом із макроекономічною турбулентністю, створюють високі бар'єри масштабному розвитку кредитних спілок. Отже, незважаючи на позитивний тренд на рівні світу, у Європі він стає диференційованим (зростання капіталу, але зниження рівня проникнення), тоді як для України характерне різке згорання сфери кредитної кооперації за всім спектром ключових індикаторів її діяльності. Тому для відновлення та розбудови вітчизняних кредитних спілок необхідні комплексні реформи, розширення функціональних можливостей і суттєва централізована фінансова підтримка, інакше розрив із глобальними тенденціями буде поглиблюватися.

Вважаємо, що найперше комплексні реформи необхідно розпочати із нормативно-правового поля функціонування цих фінансових установ. На основі аналізу основних нормативно-правових актів, які регламентують порядок санації, банкрутства з подальшою примусовою ліквідацією за рішенням суду, а також добровільного виходу з ринку кредитних спілок за рішенням зборів їхніх членів, виокремимо основні особливості цих юридичних процедур (табл. 2).

Як видно із таблиці 2, правові норми щодо порядку та особливостей здійснення фінансового оздоровлення кредитних спілок у вітчизняному законодавстві прописано поверхнево, без належної конкретизації. Натомість фінансова санація установ кредитної кооперації є надзвичайно важливим інструментом відновлення їхньої фінансової стійкості в умовах воєнного стану, тому належна правова регламентація порядку її проведення з врахуванням специфіки кредитних спілок була б дуже доречною. Адже на відміну від інших суб'єктів господарювання, кредитні спілки є кооперативними фінансовими установами, що належать їхнім членам, і ця особлива риса значно ускладнює процес реструктуризації боргів та обмежує можливості доступу до зовнішніх джерел фінансування, таких як міжнародні ринки капіталу або інвестори. Більше того, останні незацікавлені надавати фінансові ресурси згаданим небанківським установам країни, де запроваджено режим воєнного стану, через підвищену ризиковість подібних інвестиційних вкладень.

Таблиця 2. Основні законодавчі особливості процедур санації, банкрутства і примусової ліквідації, а також добровільного виходу з ринку кредитних спілок в Україні

Санація (фінансове оздоровлення)	Банкрутство і примусова ліквідація	Добровільний вихід з ринку шляхом реорганізації або ліквідації
1	2	3
Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV		
Відсутні законодавчі норми щодо санації кредитних спілок для відновлення платоспроможності та забезпечення виконання зобов'язань перед їх кредиторами	За клопотанням органу державної влади ліквідатором у справі про банкрутство небанківських фінансових установ, до яких належать і кредитні спілки, може бути призначений один із арбітражних керуючих у такій справі. Ліквідація небанківської фінансової установи здійснюється у випадку, коли вартості майна юридичної особи-боржника не вистачає для задоволення вимог кредиторів	Відсутні законодавчі норми щодо процедури добровільного виходу з ринку кредитних спілок
Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII		
Після відкриття господарським судом провадження у справі про банкрутство кредитної спілки санаційні заходи не проводяться, оскільки відразу розпочинаються ліквідаційні процедури, що забезпечує захист прав кредиторів і ефективне завершення справи	Застосовується кардинально відмінне від інших суб'єктів господарювання трактування банкрутства кредитної спілки. Проведення у справі про банкрутство відкривається господарським судом на підставі рішення НБУ щодо віднесення кредитної спілки до категорії неплатоспроможних і відкликання ліцензії або при виявленні ліквідатором цієї установи недостатності вартості майнових активів для виконання зобов'язань перед кредиторами. НБУ є учасником провадження у справі про банкрутство кредитної спілки. Задоволення вимог кредиторів здійснюється у черговості, яка визначена спеціалізованим нормативним актом – Законом України «Про кредитні спілки»	Не регламентує порядок добровільного виходу з ринку, оскільки він базується на рішеннях органів управління кредитної спілки, а не на провадженнях господарського суду
Закон України «Про кредитні спілки» від 14.07.2023 р. № 3254-IX		
Для уникнення банкрутства НБУ має право вживати превентивних коригувальних заходів і заходів впливу: рекомендації із підвищення ефективності функціонування, поліпшення системи управління ризиками, обмеження чи припинення окремих видів операційної діяльності тощо. У випадках погіршення фінансового стану кредитна спілка складає план відновлення діяльності, який затверджує НБУ. Вказані дії державного регулятора в особі НБУ носять характер санаційних і спрямовані на збереження фінансової стабільності та платоспроможності кредитної спілки	Після визнання кредитної спілки неплатоспроможною і відкликання ліцензії регулятор в особі НБУ має право призначити тимчасову адміністрацію, завданням якої є забезпечення збереження активів, документації, інформаційних систем і ресурсів, баз даних тощо. Після виникнення згаданих вище підстав НБУ у місячний термін звертається до господарського суду із заявою про порушення провадження у справі про банкрутство кредитної спілки. Задоволення вимог кредиторів кредитної спілки здійснюється у черговості, яка суттєво відрізняється від інших суб'єктів господарювання і передбачає сім черг погашення боргів	Передбачено два способи добровільного виходу кредитної спілки з ринку за рішенням загальних зборів членів спілки – реорганізація та ліквідація. Реорганізація кредитної спілки здійснюється виключно шляхом злиття або приєднання до іншої аналогічної спілки. Корпоративне перетворення у формі виділу, поділу або зміни організаційно-правового статусу не допускається.

1	2	3
		<p>Реорганізація кредитної спілки проводиться лише з дозволу НБУ на основі затвердженого ним плану реорганізації, а також укладеного у письмовому вигляді договору про реорганізацію між кредитними спілками, які беруть у цьому участь.</p> <p>План реорганізації повинен містити детальну інформацію щодо порядку злиття або приєднання, передачі активів і зобов'язань та виконання останніх. Він розробляється радами усіх кредитних спілок, які реорганізуються, та перед поданням НБУ затверджується загальними зборами їхніх членів.</p> <p>Добровільна ліквідація кредитної спілки за рішенням загальних зборів її членів здійснюється після отримання попереднього та остаточного дозволів НБУ на проведення ліквідаційної процедури на основі затвердженого вказаним державним регулятором плану ліквідації.</p> <p>План ліквідації повинен містити детальну інформацію щодо порядку й основних умов здійснення ліквідаційної процедури, зокрема, виконання зобов'язань перед кредиторами. Він розробляється радою кредитної спілки і перед поданням НБУ затверджується загальними зборами її членів</p>

Джерело: складено авторами на основі аналізу [5; 12; 17].

Таким чином, можна констатувати, що фінансове оздоровлення кредитних спілок в Україні характеризується низкою особливостей, які відрізняють його від санації інших суб'єктів господарювання.

Зокрема, кредитно-кооперативні установи часто покладаються на фінансову взаємодопомогу своїх членів, що може стати критичним чинником під час кризи, а процедури санації можуть передбачати реструктуризацію боргів, зміну умов кредитування та інші специфічні механізми, що дають змогу зберегти платоспроможність кредитної спілки.

Виходячи із національного законодавства, фактично до специфічних санаційних дій можна умовно віднести коригувальні заходи та заходи впливу державного регулятора в особі НБУ, спрямовані на запобігання та нейтралізацію загрози

функціонуванню та критичного погіршення фінансового стану кредитних спілок в Україні (див. табл. 2). Однак практика показує, що на сьогоднішній день вказані механізми мають обмежену ефективність через недостатню правову регламентацію процедур санації до моменту відкриття провадження у справі про банкрутство, після чого заходи фінансового оздоровлення кредитних спілок вже не застосовуються.

На основі аналітичного опрацювання вітчизняної законодавчої бази, можна констатувати, що порядок визнання банкрутами кредитних спілок суттєво відрізняється від загальностановлених процедур банкрутства інших суб'єктів господарювання (рис. 1), що пояснюється специфікою фінансово-господарської діяльності та організаційно-правової форми.

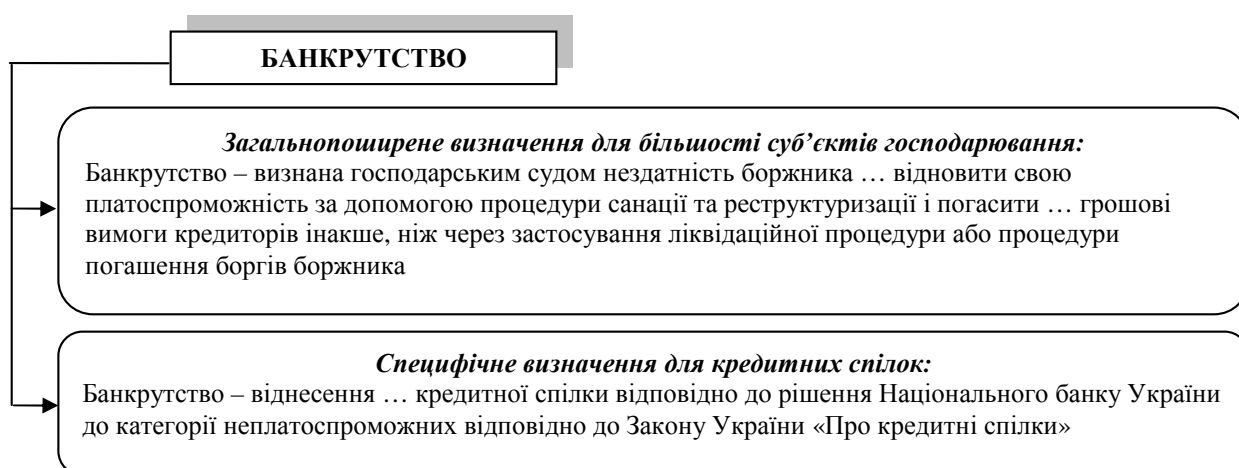

Рис. 1. Відмінність трактування поняття «банкрутство» для більшості суб'єктів господарювання та кредитних спілок згідно з Кодексом України з процедур банкрутства

Джерело: побудовано авторами на основі [5].

Зокрема, кредитні спілки більшою мірою можна віднести до некомерційних фінансових установ, члени яких несуть обмежену відповідальність лише у межах своїх часток в капіталі спілки. Основні виклики при здійсненні банкрутства українських установ кредитної кооперації полягають у складності оцінки активів і зобов'язань, а також у необхідності належного захисту прав членів кредитної спілки, у яких виникають до неї фінансові претензії, у разі примусової ліквідації за рішенням судового органу. Відмітимо, що в умовах пандемії та повномасштабної війни в Україні спостерігається неподання звітності значною частиною кредитних спілок (упродовж періоду від 1 кв. 2021 року по 9 місяців 2024 року частка згаданих установ коливалася в межах від приблизно 18 до 35 % [10]). Це створює додаткові перешкоди для ефективної ліквідації та потребує від державного регулятора більш гнучкого підходу до процедури банкрутства кредитних спілок. Описана

ситуація вимагає зусиль з боку держави для впровадження механізмів більш дієвого контролю за поданням фінансової звітності цими установами, та є неприпустимою, оскільки навіть державний регулятор в особі НБУ не володіє реальною статистичною інформацією щодо тенденцій кредитної кооперації в Україні.

Законодавство України передбачає ліквідацію кредитних спілок як у добровільний, так і у примусовий спосіб. У добровільному порядку ліквідаційна процедура може ініціюватися за рішенням уповноважених органів управління спілки, тоді як примусова ліквідація здійснюється на підставі відповідної ухвали господарського суду. У випадку відкриття провадження у справі про банкрутство судовий орган ухвалює рішення про ліквідацію кредитної спілки, після чого ним призначається її ліквідатор, який несе відповідальність за продаж активів і задоволення вимог кредиторів [5; 12; 17].

Таблиця 3. Послідовність виконання вимог кредиторів під час ліквідації кредитних спілок та інших суб'єктів господарювання

Номер черги	Особлива черговість задоволення вимог кредиторів у разі ліквідації кредитної спілки згідно із Законом України «Про кредитні спілки»	Загальновстановлена черговість задоволення вимог кредиторів суб'єктами господарювання (за винятком окремих категорій боржників), згідно з Кодексом України з процедур банкрутства	Відмінності у пріоритетності виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами
1	2	3	4
Перша	Вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок каліцтва, іншого ушкодження здоров'я або смерті	Вимоги щодо виплати заборгованості за виконані роботи, послуги, а також заробітної плати найманим працівникам за трудовими контрактами (включаючи компенсації за відпустки, простої, відрядження, лікарняні, вихідну допомогу та інші соціальні виплати) та нараховані на ці суми страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інше соціальне страхування. Вимоги щодо компенсації збитків, завданих Державному бюджету України внаслідок виконання рішень Європейського суду з прав людини. Вимоги кредиторів за договорами страхування. Неоплачені до відкриття ліквідаційної процедури витрати на провадження у справі про банкрутство в господарському суді. Витрати кредиторів на проведення аудиту за рішенням господарського суду за рахунок їхніх коштів. Вимоги кредиторів за договорами залучення фінансування для превентивної реструктуризації.	При ліквідації кредитних спілок пріоритет надається відшкодуванню шкоди здоров'ю та життю, тоді як для інших суб'єктів господарювання – задоволенню вимог за трудовими та соціальними зобов'язаннями перед працівниками, компенсації збитків завданих держбюджету, вимог за договорами страхування, судових і аудиторських витрат і вимог щодо фінансування заходів превентивної реструктуризації

1	2	3	4
Друга	Вимоги працівників кредитної спілки, пов'язані з трудовими відносинами (виникли до відкликання ліцензії), та вимоги членів комісії з припинення, пов'язані з трудовими відносинами	Вимоги щодо зобов'язань із заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, зобов'язань зі сплати відповідних страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інше соціальне страхування, а також вимоги громадян-довірителів (вкладників) до довірчих товариств чи інших суб'єктів господарювання, які залучали в них майно (кошти)	Виконання фінансових зобов'язань перед найманими працівниками та комісією з ліквідації кредитної спілки мають такий же пріоритет, як для інших суб'єктів господарювання вимоги щодо компенсування заподіяної шкоди життю та здоров'ю громадян, включаючи сплату відповідних страхових внесків
Третя	Вимоги за договорами вкладу (депозиту)	Вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів). Вимоги центрального органу державної виконавчої влади, який управляє державним резервом	У кредитних спілках погашення вимог перед вкладниками (депозиторами) має вищий пріоритет, ніж виконання податкових зобов'язань, тоді як інші суб'єкти господарювання за третьою чергою відшкодовують фіскальну заборгованість перед бюджетом і державними цільовими фондами
Четверта	Вимоги щодо сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	Вимоги кредиторів, які не забезпечені заставою	Для кредитних спілок виконання податкових зобов'язань є таким же за важливістю, як для інших суб'єктів господарювання погашення незабезпечених заставою вимог перед своїми кредиторами
П'ята	Інші вимоги, крім вимог за субординованим боргом і з повернення пайових внесків членам кредитної спілки	Вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу підприємства до його статутного капіталу	При ліквідації кредитних спілок у п'яту чергу задовольняються інші вимоги, крім специфічних (пайових і субординованих боргів), тоді як для інших підприємств у цю чергу потрапляють зобов'язання перед членами колективу щодо повернення їхніх внесків до статутного капіталу
Шоста	Вимоги за субординованим боргом	Інші вимоги перед кредиторами	У кредитних спілках субординований борг виділено в окрему чергу погашення, що відображає його специфічну природу як інструмента підтримки капіталу, а у інших суб'єктів господарювання всі залишкові вимоги перед кредиторами об'єднуються цій в останній (шостій) черзі
Сьома	Вимоги членів кредитної спілки щодо повернення їхніх пайових внесків	Не передбачено	Вимоги з повернення пайових внесків членів кредитних спілок мають останній (сьомий) пріоритет щодо погашення, аналогічно як відшкодування засновницьких внесків для інших суб'єктів господарювання у рамках заключної шостої черги

Джерело: складено авторами на основі [5; 12].

При цьому черговість виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами у рамках ліквідаційної процедури суттєво відрізняється від загальностановленої послідовності погашення боргів іншими суб'єктами підприємницької діяльності (табл. 3).

Добровільне припинення діяльності кредитних спілок відбувається за рішенням їхніх членів або органів управління, коли спілка не в змозі продовжувати діяльність через фінансові або інші обставини. Процес припинення включає низку етапів, серед яких найбільш важливими є виплата боргів перед кредиторами та повернення внесків членам спілки. Законодавчо передбачено, що органи управління кредитної спілки повинні самостійно скласти план ліквідації у добровільному порядку, який повинен бути затверджено національним регулятором.

Далі розглянемо детальніше досвід зарубіжних країн щодо використання моделей санації, банкрутства та ліквідації кредитних спілок, які могли б бути корисними для впровадження в Україні з урахуванням її соціально-економічних особливостей. На наш погляд, найбільш цінною з прикладної точки зору є практика США, Канади, країн Європейського Союзу, Японії та Австралії, де сформовано ефективні підходи до стабілізації діяльності, фінансового оздоровлення, запобігання банкрутству та ліквідації кредитних спілок у складних кризових ситуаціях.

У США процедури санації і припинення кредитних спілок як суб'єктів господарювання регулюються Національною адміністрацією кредитних спілок (National Credit Union Administration, скорочено – NCUA) [22], яка відіграє ключову роль у підтримці їхньої фінансової стійкості. Одним із фундаментальних інструментів, якими оперує NCUA, є Фонд страхування депозитів кредитних спілок (National Credit Union Share Insurance Fund, NCUSIF), що фінансується за рахунок внесків учасників ринку та державних коштів. Цей фонд забезпечує страхування депозитів і виступає важливим механізмом збереження довіри вкладників установ кредитної кооперації навіть у кризових обставинах. Крім того, американська модель передбачає системний підхід до санації та банкрутства кредитних спілок, що ґрунтується на кількох основних принципах. По-перше, NCUA забезпечує нагляд і контроль за діяльністю спілок, здійснюючи своєчасні стабілізаційні заходи, в разі виявлення фінансових труднощів. По-друге, у випадку неплатоспроможності спілки NCUA може ініціювати реорганізацію або злиття з фінансово більш стабільною установою, мінімізуючи негативні наслідки ліквідації. Наприклад, під час фінансової кризи 2008 року завдяки санаційним заходам вдалося уникнути масових банкрутств кредитних спілок, що зберегло їхню роль у фінансовому секторі та забезпечило соціальну стабільність.

Ще одним важливим компонентом американської регуляторної системи є механізм «раннього втручання» (early intervention), який базується на

постійному моніторингу фінансових показників кредитних спілок, що дає змогу ідентифікувати ознаки фінансової нестабільності та неплатоспроможності на ранніх етапах. Завдяки цьому NCUA може застосовувати коригувальні заходи, такі як реструктуризація боргів, введення тимчасової адміністрації чи злиття, що уможливує уникнення банкрутства і зниження негативного соціально-економічного впливу на регіональному рівні.

Таким чином, регулювання кредитної кооперації у США характеризується інтеграцією механізмів страхування депозитів, раннього втручання та стабілізаційних заходів, що забезпечує фінансову резильєнтність кредитних спілок у кризові періоди, демонструючи ефективність комплексного підходу до запобігання неплатоспроможності та підтримання довіри до цього сегмента національної фінансової системи.

Регуляторний вплив на діяльність кредитних спілок у Канаді здійснюється на рівні провінцій, що дає змогу враховувати регіональні особливості та адаптувати інструментарій підтримки до локальних потреб. Основою стабілізаційних механізмів є фонди взаємодопомоги, створені за участі самих кредитних спілок, які фінансуються за рахунок їх внесків і забезпечують фінансову підтримку для установ, що опинилися у складних умовах [23]. Наприклад, у провінції Онтаріо функціонує Фонд стабілізації кредитних спілок, який надає короткострокові кредити для підтримки ліквідності проблемних установ. Модель фондів взаємодопомоги передбачає надання короткострокових позик або грантів для подолання кризових ситуацій без необхідності державного втручання. У разі виникнення фінансових проблем згадані фонди можуть забезпечити кредитні спілці необхідними фінансовими ресурсами для санації або реструктуризації. Подібний підхід дає змогу мінімізувати ризики банкрутства, зберегти операційну діяльність установ кредитної кооперації та захистити інтереси їхніх членів.

Особливістю канадської системи фінансового регулювання і нагляду є здатність враховувати потреби кредитних спілок у різних регіонах, зокрема в сільських та урбанізованих місцевостях, де вимоги до фінансової підтримки можуть суттєво відрізнятися. Завдяки цьому забезпечується стійкість кредитно-кооперативних установ у випадку макроекономічної дестабілізації та зберігається довіра до їхньої діяльності.

Отже, канадський підхід характеризується ефективністю децентралізованого регулювання на мезорівні у поєднанні з гнучкими стабілізаційними механізмами, які сприяють фінансовій стабільності та сталому розвитку сектору кредитної кооперації.

У Великій Британії кредитні спілки перебувають під пруденційним наглядом і контролем Управління з питань фінансового регулювання (Financial Conduct Authority або FCA) [20], яке забезпечує дотримання стандартів фінансової стійкості та прозорості. При виникненні кризових ситуацій FCA застосовує адаптивні інструменти, що спрямовані на мінімізацію

ризиків для членів спілок і системи кредитної кооперації загалом. У випадках, коли кредитна спілка не може забезпечити свою платоспроможність, розробляється детальний план реструктуризації або добровільного виходу з ринку.

Процедура добровільного виходу з ринку передбачає передачу активів і зобов'язань іншій аналогічній фінансовій установі, що уможливило збереження фінансових ресурсів членів кредитної спілки та виконання зобов'язань перед її кредиторами. Описаний механізм також сприяє уникненню економічних потрясінь на локальному рівні, забезпечуючи стабільність фінансової інфраструктури громади та виступає важливим засобом збереження довіри до кредитних спілок і підтримки соціальної згуртованості в умовах кризових явищ.

Таким чином, британській моделі регулювання санації та банкрутства кредитних спілок властивий високий рівень адаптивності до кризових ситуацій завдяки ефективному поєднанню механізмів фінансової реструктуризації та соціально відповідального управління.

У Німеччині кредитні спілки інтегровані в кооперативну банківську систему, що забезпечує їм доступ до централізованих фондів підтримки, створених на принципах взаємодопомоги та фінансової кооперації, котрі відіграють ключову роль у стабілізації діяльності спілок, що опинилися у складному фінансовому становищі. Залучення ресурсів інших учасників кооперативної системи дає змогу уникати банкрутств, реалізуючи механізми передачі активів, реструктуризації боргових зобов'язань і реорганізації [19].

Жорсткі регулятивні вимоги до капіталізації та ліквідності кредитних спілок у Німеччині також сприяють зниженню системних ризиків, тому що такі нормативи забезпечують стабільність роботи установ навіть у періоди економічних коливань, підвищуючи довіру їхніх членів. Німецька модель, яка поєднує суворе регулювання із гнучкими механізмами взаємопідтримки кредитної кооперації, доводить свою ефективність у збереженні резильєнтності фінансової системи, одночасно підтримуючи соціальну відповідальність і довіру до сектору небанківських кредитних установ кооперативного типу.

Для Японії характерним є застосування жорстких заходів моніторингу та контролю за установами кредитної кооперації з боку Агентства фінансових послуг Японії (FSA) [21]. Така регуляторна модель передбачає обов'язкову участь кредитних спілок у стабілізаційному фонді, який формується за рахунок внесків самих спілок і використовується для їхньої підтримки при виникненні фінансових труднощів. Важливою складовою японської системи фінансового нагляду і регулювання також виступають інноваційні підходи до управління ризиками, зокрема цифровий моніторинг і прогнозування фінансових показників. Завдяки діджиталізації кредитні спілки можуть виявляти потенційні проблеми на ранніх етапах та оперативно вживати стабілізаційних заходів. Крім

цього, у разі виникнення фінансової кризи кредитні спілки мають можливість ініціювати процедуру добровільного виходу з ринку або реорганізації, що знижує ризик соціально-економічних потрясінь і мінімізує втрати для вкладників.

Успішна японська практика додатково включає спрощену процедуру банкрутства, яка дає змогу уникнути тривалих судових процесів і сприяє ефективному перерозподілу активів. Більше того, наявна державна програма підтримки кредитних спілок забезпечує фінансову допомогу у випадку масштабних криз, викликаних природними катастрофами чи економічними «шоками», що гарантує стабільність діяльності згаданих установ і підтримує довіру з боку їхніх членів.

Отже, японська модель регулювання кредитної кооперації поєднує інноваційність, ефективність управління ризиками та соціальну відповідальність, що робить її зразком для інших країн.

В Австралії питання регулювання та підтримки кредитних спілок належать до компетенції Австралійського агентства з регулювання пруденційної діяльності (APRA) [18], яке забезпечує ретельний перманентний нагляд за діяльністю установ кредитної кооперації, зокрема через контроль дотримання ними вимог до резервів і ліквідності. Прикладний інтерес також представляє австралійський досвід застосування до кредитних спілок гнучких процедур санації, які передбачають можливість їхнього злиття з метою реновації фінансової стабільності та платоспроможності. Подібні консолідації проводяться лише за згоди обох сторін і після ретельної перевірки фінансового стану установ, які інтегруються.

У випадку виникнення кризи APRA може застосувати різноманітні інструменти санаційної підтримки кредитної спілки, серед яких спеціальні позики або рекомендації вказаного регулятора щодо реструктуризації зобов'язань. Це дає змогу мінімізувати вплив банкрутства на членів установи кредитної кооперації та стабілізувати її діяльність за рахунок оперативного реагування на появу кризових ситуацій.

Таким чином, однією з ключових прерогатив системи санації, банкрутства та виходу з ринку кредитних спілок у зарубіжних країнах є інтеграція механізмів захисту членів вказаних організацій через страхові фонди та прозорість процесів ліквідації. Для прикладу, у США члени кредитних спілок можуть розраховувати на страхові виплати до певної суми, що значно знижує рівень соціального напруження у випадку банкрутства таких установ [22]. Водночас, у країнах із недостатнім рівнем транспарентності, таких як окремі держави, що розвиваються, процес банкрутства та ліквідації часто супроводжується втратою довіри до фінансово-кредитної системи.

До сильних сторін передового іноземного досвіду також варто віднести застосування попереднього моніторингу ризиків і превентивних заходів щодо їх запобігання у кредитних спілках, оскільки рання діагностика фінансових проблем дає змогу уникнути

дороговартісних процедур банкрутства та забезпечити оперативне прийняття рішень щодо реструктуризації і реорганізації. До того ж, прозорість та належне інформування членів спілки сприяє підвищенню їхньої лояльності й довіри до фінансової установи.

Вивчення зарубіжної практики показує, що добровільна ліквідація кредитних спілок може бути ефективнішою, коли наявний відповідний правовий і фінансовий супровід у вигляді консультаційної та фінансової підтримки з боку регуляторних органів. Це дає змогу знизити втрати для членів спілки та забезпечити плавний процес припинення діяльності такої небанківської кооперативно-кредитної установи.

На наш погляд, адаптація зарубіжного досвіду у сфері фінансової санації, банкрутства та виходу з ринку кредитних спілок потребує врахування як національних ментальних особливостей, так і структурних відмінностей фінансової системи України загалом і сектору кредитної кооперації зокрема. Перш за все, доцільно створити національний стабілізаційний фонд для підтримки кредитних спілок у кризових ситуаціях. Для прикладу, досвід США і Канади показує, що подібні фонди ефективно працюють у випадках значного погіршення фінансової ситуації та уможливають уникнення масових банкрутств кооперативних небанківських кредитних установ [22; 23]. При цьому внески до згаданого фонду можуть здійснюватися як за рахунок самих кредитних спілок, так і шляхом централізованого (бюджетного) фінансування.

Важливо також запровадити механізм раннього моніторингу фінансових ризиків на основі підходів, які успішно зарекомендували себе у Великій Британії та Японії [20; 21]. На нашу думку, створення системи регулярного стрес-тестування кредитних спілок допоможе виявляти потенційні загрози та ідентифікувати фінансову нестабільність ще на ранніх стадіях її розвитку.

Пріоритетним вектором модернізації відповідного національного законодавства є розробка спрощених процедур реорганізації та добровільного виходу з ринку для мінімізації негативних соціальних наслідків ліквідації кредитних спілок. Адже як показує релевантний японський досвід [21], чітка регламентація зазначених процедур дає змогу уникнути тривалих судових розглядів і пришвидшити ліквідаційні процедури. Крім цього, необхідно посилити транспарентність процесів ліквідації та санації кредитних спілок через впровадження

обов'язкового інформування членів цих установ про стан фінансових справ, що підвищить рівень довіри і сприятиме стабільності функціонування сектору кредитної кооперації.

Висновки. Проведене аналітичне оцінювання української практики та зарубіжного досвіду дало змогу виявити ключові детермінанти успіху процедур фінансової санації, банкрутства та безболісного виходу з ринку установ кредитної кооперації, до яких можна віднести такі ефективні механізми регулювання, пруденційного захисту та підтримки кредитних спілок у кризових умовах:

– надання фінансової допомоги та протекції з боку держави за спеціально розробленими антикризовими програмами;

– доопрацювання чинного законодавства у частині встановлення прозорих і доступних процедур банкрутства за спрощеним порядком;

– впровадження ефективної системи раннього втручання, яка дає змогу заздалегідь виявляти фінансові дисбаланси й оперативно вживати заходів для їхнього усунення;

– формування консолідованих фондів взаємодопомоги для забезпечення фінансової підтримки кредитних спілок, які опинилися у кризовому стані, та мінімізації ризиків їхнього банкрутства;

– створення загальнонаціонального фонду гарантування повернення депозитних та пайових внесків членам і клієнтам кредитних спілок, який дасть змогу убезпечити вкладників від фінансових втрат й зміцнити їхню довіру до вказаних фінансових установ;

– застосування інноваційних підходів до моніторингу та управління ризиками кредитних спілок із застосуванням сучасних діджитал-технологій, що сприятиме підвищенню їхньої фінансової стабільності і превентивному запобіганню ризиковим подіям.

Разом з тим, Україні необхідно не просто скопіювати описаний прогресивний міжнародний досвід, але й максимально адаптувати його до специфіки та реальних умов функціонування вітчизняних кредитних спілок, зокрема в частині законодавчих змін і запровадження спеціалізованих механізмів та інструментів підтримки вказаних фінансових установ у кризових ситуаціях, які позитивно себе проявили у багатьох розвинутих країнах світу.

4 Список використаних джерел:

1. Дереза В. М. Кредитні спілки в Україні: стан та перспективи розвитку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 2(78). С. 104–109. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2022-78-16>
2. Добровольська О. В. Правове забезпечення діяльності кредитних спілок в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9. Ч. 4. С. 185–189. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/204.pdf
3. Дубінін Ю. С. Правове регулювання банкрутства кредитних спілок: до постановки питання. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу* (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 789–790. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6bcd6198-47c8-40b9-9c24-f475c3bcf49c/content>
4. Енгельс А., Бірюков О., Чумак Р. Процедури банкрутства в Україні. Порівняльний аналіз. Проект «Право-Justice», вересень 2020 р. 156 с. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5ff/c3b/b1d/5ffc3bb1d2c95028982223.pdf>
5. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
6. Крилова В. В., Ніконова М. В. Особливості кредитної кооперації в Україні. *Вісник НБУ*. 2013. № 7(209). С. 34–39.
7. Лизанець А. Розвиток кредитних спілок в Україні в умовах воєнного стану. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей VI міжнародної науково-практичної конференції* (м. Мукачєво, 4-5 квітня 2024 року). Мукачєво: МДУ, 2024. С. 136–139. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11443>
8. Масюк Ю. В. Розвиток небанківських фінансових компаній на ринку фінансових послуг України. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.41>
9. Нікітишин А., Тимошенко Н. Сучасний стан функціонування кредитних спілок в Україні. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2024. № 2(33-02). С. 71–76. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2024-33-00-026>
10. Показники діяльності кредитних спілок 2020–2024 рр. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
11. Поліщук Є. А., Орел В. С. Глобальні тенденції розвитку кредитних спілок. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(20). С. 342–352. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-4\(20\)-342-352](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-4(20)-342-352)
12. Про кредитні спілки: Закон України від 14.07.2023 р. № 3254-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>
13. Статистичні звіти Всесвітньої ради кредитних спілок за 2018–2023 роки (WOCCU Statistical Report 2018-2023). URL: <https://www.woccu.org/about/statreport>
14. Тимоць М. Сучасний стан діяльності кредитних спілок в Україні. *SWorldJournal*. 2022. № 11-04. С. 3–7. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2022-11-04-009>
15. Трусова Н. В., Якушева І. Є., Радченко Н. Г. Діяльність кредитних спілок на ринку фінансових послуг: стан, тенденції, перспективи. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2021. Вип. 1(43). С. 67–72. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/14153/1/Стаття_Якушева%202.pdf
16. Хомутенко В. П., Чередніченко А. П., Волкова О. Г. Процедура банкрутства національних кредитних спілок: проблемні питання. *Фінанси України*. 2011. № 10. С. 85–92.
17. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
18. Australian Prudential Regulation Authority (APRA). Annual Report. URL: <https://www.apra.gov.au>
19. Deutscher Genossenschafts- und Raiffeisenverband e.V. (DGRV). Cooperative Financial Institutions Reports. URL: <https://www.dgrv.de>
20. Financial Conduct Authority (FCA). Credit Unions Regulatory Framework. URL: <https://www.fca.org.uk>
21. Financial Services Agency of Japan (FSA). Financial Monitoring Reports. URL: <https://www.fsa.go.jp>
22. National Credit Union Administration (NCUA). Annual Reports and Regulatory Guidance. URL: <https://www.ncua.gov>
23. Ontario Credit Union Stabilization Fund Report. URL: <https://www.ontario.ca>

4 References

1. Dereza, V. M. (2022). Kredytni spilky v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [Credit unions in Ukraine: state and prospects of development]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, 2(78), 104–109. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2022-78-16>
2. Dobrovolska, O. V. (2014). Pravove zabezpechennia diialnosti kredytnykh spilok v Ukraini [Legal support for the activities of credit unions in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 9(4), 185–189. Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/204.pdf
3. Dubinin, Yu. S. (2013). Pravove rehuliuвання bankrutstva kredytnykh spilok: do postanovky pytannia [Legal regulation of bankruptcy of credit unions: before posing the question] (pp. 789–790). In *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy: Conference proceedings*. Odesa: Feniks, Vol. 2. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6bcd6198-47c8-40b9-9c24-f475c3bcf49c/content>
4. Enhels, A., Biriukov, O., Chumak, R. (2020). Protsedury bankrutstva v Ukraini. Porivnialnyi analiz [Bankruptcy Procedures in Ukraine. Comparative Analysis]. Projekt «Pravo-Justice». Retrieved from <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5ff/c3b/b1d/5ffc3bb1d2c95028982223.pdf>
5. Verkhovna Rada Ukrainy. (2018). Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva [Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
6. Krylova, V. V., Nikonova, M. V. (2013). Osoblyvosti kredytnoi kooperatsii v Ukraini [Peculiarities of credit cooperation in Ukraine]. *Visnyk NBU*, 7(209), 34–39.
7. Lyzanets, A. (2024). Rozvytok kredytnykh spilok v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Development of credit unions in Ukraine under martial law] (pp. 136–139). In *Upravlinnia sotsialno-ekonomichnymy transformatsiinyi hospodarskykh protsesiv: realii i vyklyky: Conference proceedings*. Mukachevo: MDU. Retrieved from <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11443>
8. Masiuk, Yu. V. (2024). Rozvytok nebankivskykh finansovykh kompanii na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Development of non-bank financial companies in the financial services market of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 4. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.41>
9. Nikitishyn, A., Timoshenko, N. (2024). Suchasnyi stan funktsionuvannia kredytnykh spilok v Ukraini [Current state of functioning of credit unions in Ukraine]. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 2(33-02), 71–76. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2024-33-00-026>
10. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2024). Pokaznyky diialnosti kredytnykh spilok 2020–2024 rr [Credit Union Performance Indicators 2020–2024]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
11. Polishchuk, Ye. A., Orel, V. S. (2021). Hlobalni tendentsii rozvytku kredytnykh spilok [Global Trends in Credit Union Development]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4(20), 342–352. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-4\(20\)-342-352](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-4(20)-342-352)
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (2023). Pro kredytni spilky: Zakon Ukrainy [On Credit Unions: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>
13. WOCCU Statistical Report 2018-2023. Retrieved from <https://www.woccu.org/about/statreport>
14. Tymots, M. (2022). Suchasnyi stan diialnosti kredytnykh spilok v Ukraini [Current status of credit unions in Ukraine]. *SWorldJournal*, 11-04, 3–7. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2022-11-04-009>
15. Trusova, N. V., Yakusheva, I. Ye., Radchenko, N. H. (2021). Diialnist kredytnykh spilok na rynku finansovykh posluh: stan, tendentsii, perspektyvy [Activities of credit unions in the financial services market: status, trends, prospects]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 1(43), 67–72. Retrieved from http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/14153/1/Stattia_Yakusheva%202.pdf
16. Khomutenko, V. P., Cherednichenko, A. P., Volkova, O. H. (2011). Protsedura bankrutstva natsionalnykh kredytnykh spilok: problemni pytannia [Bankruptcy procedure of national credit unions: problematic issues]. *Finansy Ukrainy*, 10, 85–92.
17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003). Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
18. Australian Prudential Regulation Authority (APRA). Annual Report. Retrieved from <https://www.apra.gov.au>
19. Deutscher Genossenschafts- und Raiffeisenverband e.V. (DGRV). Cooperative Financial Institutions Reports. Retrieved from <https://www.dgrv.de>
20. Financial Conduct Authority (FCA). Credit Unions Regulatory Framework. Retrieved from <https://www.fca.org.uk>
21. Financial Services Agency of Japan (FSA). Financial Monitoring Reports. Retrieved from <https://www.fsa.go.jp>
22. National Credit Union Administration (NCUA). Annual Reports and Regulatory Guidance. Retrieved from <https://www.ncua.gov>
23. Ontario Credit Union Stabilization Fund Report. Retrieved from <https://www.ontario.ca>